

ACC. N:R. M.9478:1-19.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jan Öjvind Swahn
Härad: _____ Adress: _____
Söcken: Växjö stad Berättat av: Fru Ingrid Andersson
Uppteckningsår: 1944 Född år 1860 i närh. av Växjö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julfirande	1
Kyrksamhet	4
Bänkplatser i kyrkan	4
Kyrktagning	5
Dop	6
Husförhör	8
Konfirmation	9
Söndagsskola	10
Frikyrkorörelse	11
Husandakt	12
Posten	13
Sommarmarknaden	14
Kristihimmelsfärdsflickor	15
Valborgsmässoafton	16
1:a maj	16
Påsk	17
Dymmel	17
Häxor	17
Årsgång	18-19.

ACC. NR M. 9478:1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jul.

Någon julmarknad att tala om hade de inte förr i tiden, men det va naturligtvis alltid en del extra handel på torget. Där stod litet vagnar uppe vid Rådhuset och där hade de en del saker som folk ville ha just vid jul. Julgranar hade folk då och nästan mer än de har det nu. Den köpte man på torget eller också fick man den från någon släkting på landet, för de brukade ju komma in till stan just före jul. Och granen den klädde vi med hemstöpta ljus och klippte små blommor och rosor och girlander av papper och satte i den. Ja, det blev så fint så fint när vi satte dit allt det. Och kanske fick vi några papperskarameller med. Och så satte vi fram allt vad mat vi hade, det var skinka, ett halvt grisahuvud, sylta, korv och annat. Ja, kanske var det bruna böror och ärter med. Det skulle stå på bordet över julnatten

L. U. F. 34.

ACC. NR M. 9478:2.

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till jultomten, som de sae.

Här i gården hade vi både gris och ko, ja då, grisahoen stod nere i vedboden där tvärsöver, det minns jag då så väl, så väl.

Sån där julgran på torget har de väl haft här i en tjuugo år eller så.

Herrskapsfolk hade nog sådana där julbord med julkrubbor och änglar men arbetarefolk hade det då rakt inte. Barnena brukade få julahögar, det var runda vetekakor som man la opp på varandra och överst var de minste. Det var också sånadär julakakor i form utå grisar och hästar och gubbar och det var så stiligt och vackert. De kakorna brukade barnen byta med dem som bodde bredvid. När de gick till julottan om morgonen så skulle det vara tänt i alla fönster både julagranen och alla ljus man hade.

Såna där jultomtar som beklätt fattiga barn har de haft

ACC. N:R M. 9478:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

här i stan så länge jag minns. Men vi hade inga julklappar, jo förstås, man fick litet strumpor och kanske en ny klänning, men det var inte till julafton det utan det var före jul, och de kallade det inte för julklappar. Men när jag började att tjäna hos herrskapsfolk, så hade de julklappar, och då gav de tjänstefolket också. Men det tror jag inte började förrän på åttitalet. På julaftonen doppade vi i grytan, och så fick vi litet gåvor av herrskapet.

ACC. N:R M. 9478:4.

Kyrksamhet. Kyrkan.

Förr i tiden var folk mycket mer kyrksamma än vad de är nu. När man gick till högmässan var man klädd i det finesta man hade. Köpta platser hade de i kyrkan, och det slutade de med när det nya seklet kom. Jag minns att jag gick kring i kyrkan och tog väck lapparna från bänkarna då när det nya seklet började.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 9478:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrktagning.

Det stod en bänk längst nere vid dörren i kyrkan, och där fick de sitta som skulle kyrktagas. Prästen kom sen dit ner och sen fick de lägga sej på knä på pallen och prästen läste böner och ledsagade dem förbi och upp till altaret. Det var liksom lag på det då. Det slutade väl för en tjugofem år sedan. När domprost Henning kom hit och fick höra att de hade kyrktagning här, så blev han så förvånad så, för det hade han aldrig varit med om förr, sa han. Så han visste väl inte riktigt hur han skulle bära sig åt, kantro. Kyrktagningen skulle vara sex vecker efter barnets födelse. När hustrun kyrktogs skulle mannen lägga femti öre till kyrkan och femti öre till de fattiga, ja det var han allt tvungen till. Och sen läste prästen upp från predikstolen vilka det var som hade betalat det.

ACC. NR M. 9478:6.

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dop.

Barnen döpte de allt som det föll sig till. Det fick man göra så snart man hade tillfälle. Jag döpte mina barn när de var en vecka gamla, ungefär. Det skulle gå till i Domkyrkan. Naturligtvis var det en del herrskapsfolk som döpte sina ungar hemma, men det var billigare att göra det i kyrkan, för då behövde inte prästen komma hem, ju. Och så ville vi nog helst till kyrkan med. De hade barnen så fint klädda i långa vackra dopklänningar med små broderier på, de var vita och med spetsar på, och här framme längs bröstet där var det små kulörta blommor och figurer, , så det var så vackert så. Det var små gula och skära blommor. Ja, inte hade småfolk råd att hålla sej med sånt, nej då, men de brukade låna av varandra och en sådan dopklänning kunde kring i flera familjer året om. För man ville ju att barnen skulle vara så fina som möjligt. Ja, och så var det

ACC. N:R M. 9478:7

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kalas hemma efteråt. Det var kaffe och kakor och så smörgås. Ja, och så skulle det vara gröt. Det var ju så gott om gröt då, och vid dopet skulle det vara det. Faddrarna, ja det var föräldrarna till barnets föräldrar som skulle vara det, och så kanske någon mera. De som bar fram barnet kallades för gufar och gumor, det måste ju vara två faddrar minst, och jag har stått fadder många gånger i kyrkan, när jag varit där och städat, och de har kommit dit för att döpa barn och inte haft några faddrar med sig. Faddrarna brukade ge barnet någon liten gåva, och hade de råd, så fortsatte de med det även sedan barnet blivit äldre. Nöddop gjorde barnmorskan, och sen skulle barnet döpas om, när det blev tid till det.

ACC. N:R M.9478:8.

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husförhör.

Här hade de husförhör långt fram i tiden, ja de har det än egentligen, för se det var så att det på hösten skulle vara någon från varje familj som skulle gå till det ställe där de höll förhör, och det brukade vara i skolorna, och dit gick mest mannen i familjen. Och där blev de tillfrågade om vad som hade tilldragit sig i familjen, om födelser och dödsfall och om några flyttat och sådant. Och efter det så hade de förr i tiden också ett katekesförhör, och så fick han som var ditgången svara för hela familjen, och de ropades fram en och en och blev tillfrågade. Vi brukade gå till Östra Skolan, men andra i landsförsamlingen gick till Högstorps skola.

ACC. NR M. 9478:9

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Konfirmation.

Konfirantionsundervisning, det hade de på Östra Skolan. Det var två gånger i veckan. Under tiden man gick och läste skulle man absolut gå i kyrkan på söndagarna men det var inte så att de blev ditkommenderade av sina lärare utan var och en blev tillhållen av sina föräldrar att göra det. Och pojkarna hade svarta kostymer och flickorna hade svarta klänningar men de fick inte några blommor eller såna gåvor som de får nu. Nej, de fick en bibel eller en andaktsbok, och kanske något litet kort. Konfirmationen var vid påsk.

ACC. NR M. 9478:10.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Söndagsskola.

Det var de frikyrkliga som hade söndagsskola, men det var en präst i högkyrkan som hade det också. Och dit gick det en del barn, men det var många föräldrar som var emot det, och kanske en del präster med. Men de frikyrkliga har haft det så länge jag minns.

ACC. N:R M. 9478: //

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Frikyrkorörelse.

Det har aldrig varit så värst mycket frikyrkliga här utan de har kommit på senaste tiden. De började med att predika där nere, där de har missionshuset nu, vad jag minns. Men se jag har aldrig velat ha med dem att göra nej, jag har aldrig ens velat gå och höra deras predikanter. Se folk ansåg att det var något vederstyggligt ja farligt trodde somliga att det var, och en del tror det visst än. Ja, de var riktigt rädda för dem.

ACC. N:R M. 9478:12.

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husandakt.

I många familjer hade de husandakt, och då var tjänste-
folket med och barnen. Det hade de mest på söndagskväl-
larna, liksom efter gudstjänsten, se, men det var en
del som hade det alla morgnar och kvällar.

ACC. NR **M. 9478:13.**

Posten.

Posten låg i Forsbergs hus förr. I landsförsamlingen fick de gå och hämta breven själva, men i stan fanns det brevbärare..

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9478:14

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sommarmarknaden.

Tjänstefolket brukade få fritt för att komma till
"marken" på sommaren. Det var allt den störste högtid
vi hade på den tiden, ja men.

ACC. N:R M.9478:15.

Kristihimmelsfärdsflickor.

Ungdomen från landet skulle till stan på Kristi Himmelsfärdsdag med sina nye, fine klänningar. Staboarna kallade dem för Kristihimmelsfärdsflickor.

18
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9478:16.

16

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valborgsmässoafton och 1:a maj.

Valborgsmässoafton hade manbål. Vi rörde ägg den kväl-
len. Och på första maj blev man alltid ledig några tim-
mar.

ACC. N:R M. 9478:17

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påsk, dymmel och häxor.

Påsk, då skulle man ha ägg, litet bättre mat förstås och så.

En gång när jag var och hälsade på hos biskopens köksa, så såg jag att de hade färgade ägg, men se det kunde då jag inte förstå mej på, för de äggen vi hade, de fick vi minsann låta bli och måla, för vi hade inte fler än vad vi kunde äta opp, och sånt slöseri fick inte förekomma i mitt hus.

Påskadas morgon skulle vi stiga upp tidigt för då fick vi se solen dansa sa de.

Dymmelonsdag gav (man) barnen respass till Blåkulla. Man knöt en riskvist, det var visst talleris, och en papperslapp ihopa, och det hängde de sen på ryggen på folk.

Häxor och sånt, ja det talade de om, men mer var det inte.

! Missförstånd

ACC. NR M. 9478:18

18
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Årsgång.

Årsgång på julafton, det var en annan sak det. Det var en gammal gubbe som gjorde det. Det var så att det var den onde som förde dem se, vart de ville komma sa de. Och där de var klockan tolv på natten där fick de bli. För se hade de inte önskat sej hem då så fick de gå hem. För sen ville han inte ha med dem och göra längre. De kunde se allt som skulle ske, och de kunde komma vart de ville. Det var en som gjorde det, och hans fru hade förresten sagt till honom att låta bli, för hon visste att han hade gjort det förr. Och så på natten så bankade det så förskräckligt utanför, just när det var vid den tiden då han hade brukat att ge sej åstad. Och då var han tvungen att ge sej därifrån. Han sa till hustru sin att hon skulle följa med honom, men se det ville hon inte, för att en kan veta att sånt ger man sej inte ut på om man slipper. Nu floger jag! sa han, och ut for

ACC. N:R M. 9478:19.

han, och sen såg hon inte något av honom, trots att hon sprang efter för att ^{se} vart han tog vägen. Men han stod inte till att finna. Men klockan tolv kom han igen. Om hustrun hade följt med, så hade han kunnat föra årsgången över på henne, och så hade han sluppit från det själv, för se här man gjort det en gång, så måste man fortsätta med det, om man inte kan få nån att följa med, som man kan sätta över det på.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV